

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/46686>

Please be advised that this information was generated on 2021-09-28 and may be subject to change.

Ophouden met bestuurlijke vernieuwing!

Voorals de gemeente is een te belangrijke bestuurslaag om te dienen als speeltuin voor slecht doordachte experimenten

Bestuurlijke vernieuwing in Nederland heeft voor veel problemen in de gemeenten gezorgd. Mischiel S. de Vries pleit ervoor het binnenlands bestuur en vooral de gemeenten met rust te laten en de bestaande situatie te consolideren.

Bestuurlijke crises in gemeenten zijn aan de orde van de dag. Wethouders stappen op, burgemeesters moeten weg en machtige politieke partijen splitsen zich net zo lang op tot ze zijn verworven tot splinterpartijtjes. Het geldt voor gemeenten als Doetinchem, Lochem en Apeldoorn, en als we buiten Gelderland kijken zien we het van Den Helder tot Delfzijl. Onze lokale bestuurders kunnen het niet meer zo goed met elkaar vinden en begeven zich in toenemende mate op het pad van zelfdestructie.

Wat is hier aan de hand? De oorzaak ligt minder in persoonlijke verhoudingen dan in de veelheid van bestuurlijke veranderingen, die de afgelopen jaren op lokaal niveau hebben plaatsgevonden. Ik pleit dan ook voor het afschaffen van bestuurlijke vernieuwing. Dat lijkt op het eerste gezicht niet logisch. Als er iets fout zit, moet er toch iets veranderen. De kwestie is echter dat de veranderingen zelf tot de problemen hebben geleid.

Direct betrokkenen wijzen bij een crisis vrijwel steeds op slechte persoonlijke verhoudingen. Dat is wat zij zien en waarmee zij te maken hebben. Zij zien bijvoorbeeld conflicten tussen politici die soms al decennia de dienst proberen uit te maken (de dinosauriers) en bevlogen nieuwelingen die nog niet door- hebben wat wel en niet haalbaar is. Zo'n oordeel personifieert de problemen echter te veel en een gevolg (de slechte persoonlijke verhoudingen) wordt ten onrechte voor oorzaak versleten. Anderen wijzen op de conflicten tussen bestuurders woonachtig op het platteland en zij die afkomstig zijn uit het stedelijk gebied binnen een gemeente. De twee groepen zouden elk hun eigen wensen hebben op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw en dat zou tot de conflicten leiden. Weer anderen wijten de problemen aan achterhaalde bestuursstijlen (gebrek aan openheid) of aan amateurisme van bestuurders. Steeds spelen daar emoties in mee, die soms zo uit de hand lopen dat de betreffende lokale 'leiders' rollebollend over straat gaan.

Toch kunnen zulke verklaringen niet kloppen. Het aantal conflicten in gemeenten is daarvoor te wijdverspreid. Een conflict in een gemeente kan weleens liggen aan persoonlijkheden, maar als het in een groot aantal gemeenten fout gaat, wordt die analyse onwaarschijnlijk. Ook zijn er altijd verschillen in bestuursstijlen en verschillen tussen stedelijke en plattelandsgemeenten geweest. Eerder leidde dat niet zo vaak tot conflicten. Nu gebeurt dat steeds vaker, en dat betekent dat er iets structureel veranderd moet zijn. Iets dat die sterke toename in wat denigrerend 'dorpspolitiek' wordt genoemd kan verklaren.

Een verklaring biedt de continue bestuurlijke verandering die de laatste vijftien jaar aan gemeenten is opgelegd. Het begon met de decentralisatie-impuls. Daarna volgden de invoering van lokale referenda, experimenten met de gekozen burgemeester, dualisering,

gemeentelijke herindeling, en het verdwijnen van een groot deel van de gemeentelijke mogelijkheden om zelfstandig inkomsten te verwerven (afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB). Momenteel horen we weer geluiden om terug te gaan naar centralisatie. Vorige week kwam de vice-voorzitter van de Raad van State in zijn jaarverslag met een pleidooi voor meer duidelijkheid in bestuurlijke verhoudingen, meer politieke verantwoordelijkheid en een andere benadering van de burger, namelijk niet als consument maar als politiek betrokkene.

Wat bij al die feitelijke en voorgestelde veranderingen wordt vergeten is dat mensen veranderingen allereerst beoordelen op de gevolgen voor hen persoonlijk. Het gaat daarbij om de verhoudingen in de gemeente. Van belang is dat mensen veranderingen verschillend interpreteren. Sommigen denken dat zij meer te vertellen krijgen over anderen, terwijl die anderen daar (nog) bepaald niet van overtuigd zijn of zelfs een tegengesteld idee hebben. Dat leidt tot conflicten. Bestuurlijke verhoudingen die langdurig vastliggen kennen dat probleem niet.

Het pleidooi dat uit een en ander volgt is simpel. Laat het binnenlands bestuur en vooral de gemeenten met rust en consolideer de bestaande situatie. Ook al zijn er belangrijke nadelen aan verbonden, elke andere structuur heeft ook nadelen en het is de overgang van het een naar het ander dat de meeste problemen geeft.

De conclusie kan niet anders luiden dan dat de veelheid van bestuurlijke vernieuwing slecht is geweest voor de kwaliteit van het binnenlands bestuur. Dat geldt eveneens voor een minister voor bestuurlijke vernieuwing die daaraan bestaansrecht ontleent. Ophouden dus met die continue veranderingen; afschaffen die ministeriele post; en afschaffen het idee dat elk bestuurlijk probleem automatisch tot bestuurlijke vernieuwing moet leiden.

Zo'n pleidooi valt natuurlijk niet goed bij al die consultants en interim managers die tegen veel te hoge tarieven adviseren over bestuurlijke veranderingen. Maar het lijkt mij wel beter voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. Vooral de gemeente is een te belangrijke bestuurslaag om te fungeren als speeltuin voor slecht doordachte experimenten.

Michiel S. de Vries is als hoogleraar bestuurskunde verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.